

VICTORIA BENEDICTSSON

I väntrummet

Ur *Berättelser och utkast* (1888)

Hon hade icke doktorsdiplom, vår doktorinna derinne, men hon hade en lång och lyckosam praktik bakom sig, och det var i våra – hennes patienters – ögon det bästa diplommet.

Jag var bland de första, men som det redan fans folk inne hos vår fru, slog jag mig ned i väntrummet för att bida min tid. Der satte jag mig vid dörren till hennes mottagningsrum, och vid andra sidan hade jag det luftiga fönstret, som prunkade med dubbla led krukväxter, höga och frodiga, ty gumman är en väldig blomsterodlerska.

Rummet var långt och smalt, en rad stolar längs med ena väggen och en gammaldags soffa på den andra. Småningom kommo patienterna, en efter en, obekanta på stället, kunde man se det på deras villrådiga miner, då de kommo smygande in om dörren, tysta och högtidliga som i en kyrka. Hvar och en klef fram till en sittplats för att vänta till hans tur skulle komma. Idel fattiga stackare, så att landsortsmurfveln befans vara en riktig matador i denna samling. Det var en ny och särdeles pikant förnimmelse, det der. Jag tror att jag njöt deraf.

En gubbe från landet linkade fram med en uppsvullen fot, en daskig och halfgammal hjälphustru kom med ett ombundet finger, och så en dräng, och så en pojke, och så en gammal käring med en korg, från hvilken hon omöjligt kunde skiljas. Och alla sutto de kring väggarna med den bönfallandes betryckta min.

Så, efter en stund, kom det en medelålders karl. Han var icke lik den öfriga samlingen. Det var en stark och bredaxlad arbetare, snyggt och ordentligt klädd. Det låg någonting välbergadt i hela hans yttre. Han helsade, kom sedan fram och satte sig midt emot mig i soffan. Det var redliga drag och en min af fasthet. Men det syntes att han led. Ansigtet var blekt, strängt. Sällan har jag sett ett mera utpregladt uttryck af viljekraft och sjelfbeherskning. Åter och åter såg jag bort till detta kalla ansigte med sin blåaktiga skäggbotten.

Det var något af en karakter.

Så öppnades dörren igen. Det var en helt ung flicka i en urblekt klädning och en tunn liten schal. Armen bar hon i band. Sexton år kunde hon väl vara, hade en slät hy och oval ansigtsform. Hon helsade, satte sig hos arbetaren i soffan och såg sig sedan omkring på de närvarande, liksom för att begära medlidande, under det hon gungade sin sjuka hand med den andra, som vore den sjuka handen ett qvidande barn.

Men hvar och en tycktes ha nog af sin egen plåga.

Hon drog smärtsamma små rynkor i pannan, såg sig åter omkring, hälften skyggt och hälften för att göra bekantskap. Af blyghet fans det icke ett spår, men hon

tycktes lifligt genomträngd af möjligheten att kunna bli tillbakastött.

»Det gör så ondt i min hand», sade hon sakta, liksom ut i luften, så kunde hvem som ville taga hennes yttrande och knyta fast ett samtal vid det.

En medlidsam blick från mig var enda svaret. De andra tycktes hvarken höra eller se.

Hon satt tyst några ögonblick, nervös, orolig. Detta stadsbarn var icke af dem som äro vana att tiga.

»Har han skadat sin hand?» vände hon sig plötsligt till arbetaren.

»Ja.»

»Fått den i någon maskin?»

»Ja.»

»Någon svår skada?»

»Krossad.»

»Nu nyligen?»

»I går.»

Han talade med ansträngning, kort, kärft som vid ett polisförhör. Svetten bröt fram på hans panna, han tog upp en omsorgsfullt hopvikt näsduk och strök öfver sitt ansigte. Handen, som höll den blårutiga duken, var bred och van till arbete, men icke grof och vanskaplig som en jordarbetares.

Hon skakade på hufvudet, de mjuka läpparne skälfdde.

»Jag har så ondt i min hand», hviskade hon åter, sakta, klagande, som ett förklemadt men tåligt barn.

Hon är icke vacker, dertill äro dragen för litet utpreglade, färgerna för obestämda. – Ingenting annat än vekhet i linierna, och så ett förunderligt tycke!

Det lockar och drager, detta blekhyade ansigte, det är som en oläst bok; man undrar och gissar. Hå! Jag sitter der och målar för mig hennes hem, jag vet ju så väl hur det ser ut, – och hennes lif, hennes framtid. Det är det gamla vanliga – naturligtvis. Hon är en ibland tusen.

Jag sitter och ser på den hand, hvarmed hon stöder den andra, hvilken hon ännu skakar smått, som när man söfver ett barn som lider. Denna bara hand har en vacker form, med smala, spetsiga fingrar, den känner lika litet till handske som till hårdt arbete, den brukar aldrig squalpa i vatten, aldrig diska, tvätta och skura. Det är någonting hos henne af en vildfåle, men en som är foglig och mild af naturen. Under sin uppväxt har hon sprungit omkring i gränderna och lekt med andra ungar, väl en smula sjelfsväldig, aldrig elak. Hos mor har hon fått mat, till kakor och karameller har hon tiggat. Far har hon aldrig tänkt på.

Men nu är hon konfirmerad, och så har hon måst gå den vanliga vägen – till fabriken. Och sedan skall det gå vidare, också på den vanliga vägen, ty hon är så näpen, så mjuk och fin; det skall icke finnas någon undflykt för henne. Det är omöjligt att höra denna smeksamma lilla röst utan att ge akt på henne. Ett »gladt» lif – således – några år, ett oordentligt lif, sedan nöd och elände, sist en graf på fattigkyrkogården. Så är allt slut, och detta lif så spårlöst borta, som tusen andra.

Om det ändå finnes rum för ett *kanske!*

En fin herre med vackra kläder, en fin herre, till
hvilken hon ser upp som till en gud, – det blir det första.
En fin herre, som har råd att kasta bort sina leksaker ...

Hon ser sig omkring liksom bönfällande, och ögonen
bli fuktiga.

»Jag längtar så – kunna de inte gå derinne! – ack min
hand, min hand!» Det är samma mjuka, klagande
hviskning, vibrerande i otålighet.

Åh – barn – det fins ingen räddning för dig! Det fins i
hela din varelse någonting tilldragande, regellöst, vind-för-
våg-kastadt, en egendomligt intagande blödighet. Hur du
skall kastas ur hand i hand, stackars flarn!

»Hvad är det med handen?» frågade jag.

Hon syntes riktigt tacksam att få bryta tystnaden; den
der lilla munnen var visst icke van att stå still.

»Jag har klämt af en finger», svarade hon.

»Af? – alldeles af?»

»Ja, den hängde lös, och frun klippte den af så fort jag
kom hit. De andra äro också skadade, men jag hoppas få
behålla dem.»

»Hur länge sedan är det?»

»En månad. Jag går hit hvarje dag, men nu har jag
värre ondt än jag hade strax.»

Åter darrade hennes läppar af återhållen klagan.

»Hur gick det till?»

»Jag stack handen för långt fram, och så kom den in i
maskinen.»

»Hvar hände det? På någon fabrik?»

»På spinneriet.» – Hon såg nästan förebrående på mig. Jag borde ju ha vetat det! Hvar skulle det varit om icke på spinneriet!

»Gjorde det inte förskräckligt ondt?»

»Nej; det kändes inte alls. Men jag blef så fasligt förskräckt så. Jag högg fast med venstra handen och ryckte den loss. Jag slet den ut med ens, och hade jag inte gjort det, så kunde hela armen strukit, för det dröjer innan de kunna stanna maskinen.»

Hon teg ett ögonblick, men då jag icke svarade, återtog hon:

»Spinnmästaren grälade på mig för det jag inte aktat mig bättre, för nu får fabriken betala för mig tills jag blir frisk. Men det är väl ändå värst för mig, som mister min finger.»

Hon såg vädjande på mig, och jag medgaf det.

»Spinnmästaren grälar alltid när någon kommer till skada, precis som om det inte vore bäst för en att akta sig, om man förstode det!»

Det blef åter ett ögonblicks tystnad innan hon fortsatte:

»Han tror att arbetarne bara äro någonting som hör till maskinerna. Han är stygg – spinnmästaren – ingen enda af arbetarne tål honom. De *ge* sig på att han skall derifrån hvad det lider.»

Djupt nere i hennes ögon hade der kommit någonting mörkt och hotfullt, någonting af hat och upplopp. Men så skälfde läpparne åter, och smärtan tog öfverhand.

»Åh min hand, min hand!» jemrade hon.

»Värker den så?»

»Ja, den har varit så stygg på sista tiden. Frun har alldeles varit rädd att det skulle bli kallbrand i den. Hon ångrade nästan att hon tagit mig om hand, men den är allt lite bättre igen.»

Nu öppnades dörren till mottagningsrummet och patienterna kommo ut. Det var min tur. Men fabriksflickan reste sig och såg bedjande på mig.

»Ack om jag finge gå in nu! Jag längtar så», sade hon och tillade i en förtroligare hviskning, då hon stod bredvid mig vid dörren: »jag både längtar och jag är rädd, för det gör så fasligt ondt när hon rör vid den».

Hon log vemodigt och ändå skalkaktigt, på ett sätt som nästan kom henne att se intelligent ut. Jag öppnade dörren och släppte henne in.

1886.